

വസന്തോത്സവം

ചങ്ങമ്പുഴ കൃഷ്ണപിള്ള

വസന്തോത്സവം

ഖണ്ഡകാവ്യം

ചങ്ങമ്പുഴ കൃഷ്ണപിള്ള

താളിലക്കം

2020

പേര്: **വസന്തോത്സവം**

ഭാഷ: **മലയാളം**

വിഭാഗം: **ഖണ്ഡകാവ്യം**

രചന: **ചങ്ങമ്പുഴ കൃഷ്ണപിള്ള**

പ്രസാധകർ: **താളിളക്കം**

ഡിസംബർ 2020

Layout Design: **പ്രവീൺ വർമ്മ**

Copyleft:

ലാടെക്കിൽ നിർമ്മിച്ചതാണിത്.
ഓൺലൈൻ വായനയ്ക്ക് വേണ്ടി.
ഉബുണ്ടു ഓപ്പറേറ്റിങ്ങ് സിസ്റ്റത്തിലൂടെ.
കടപ്പാട്: വിക്സിപ്പീഡിയ.

വസന്തോത്സവം - ഖണ്ഡകാവ്യം

ചങ്ങമ്പുഴ കൃഷ്ണപിള്ള

രാഗം ഒന്ന്

(സ്ഥലം: കാളിന്ദീതീരത്തിൽ രാധയുടെ ചെറുതെങ്കിലും സ്വച്ഛമായ മൺകടിൽ. മുൻവശത്തുള്ള തിണ്ണയിൽ രാധയും സഖി മാലിനിയും സംസാരിച്ചുകൊണ്ടിരിക്കുന്നു. സമയം: വസന്തകാലത്തിലെ സുന്ദരമായ സന്ധ്യ)

രാധ:

എത്തിയെന്നോ സഖി വൃന്ദാവനത്തില-
ചൈത്രവും പൂക്കളുമൊക്കെയിന്നും?

മാലിനി:

മൊട്ടിട്ടു മുല്ലകൾ, പൂത്തു കടമ്പുകൾ
മറ്റു മരങ്ങളും പൂവണിഞ്ഞു.
പുഷ്പങ്ങൾ, പുഷ്പങ്ങൾ പുഞ്ചിരിക്കൊള്ളുന്ന
പുഷ്പങ്ങളാണെങ്ങു നോക്കിയാലും.
പച്ചയും മഞ്ഞയും ചോപ്പുമിടകലർ-
ന്നുണന്നകാന്തിതൻ കന്ദളികൾ
തമ്മിൽത്തഴുകിത്തഴുകിത്തളർന്നുല-
ഞ്ഞെമ്മടുലാവുന്നതീ വനത്തിൽ!
നിസ്തുലപുഷ്പസമൃദ്ധി നീ നോക്കുകൊ-
ന്നെത്രമനോഹരമീ വസന്തം!

രാധ:

അന്നത്തെച്ചൈത്ര്യമന്നത്തെപ്പൂക്കളും
തന്നെയല്ലെന്നു മണഞ്ഞതെന്തോ?
എന്തു, നീ നല്ലപോൽ നോക്കിയോ ചൊല്ലിയ-
തെൻ തോഴി നീയെന്നോടെന്തു ചൊല്ലി?

മാലിനി:

അന്നു നീ കാളിന്ദീതീരത്തൊരിക്കലാ-
പ്പൊന്നശോകത്തിന്മേൽ തോളുചാരി,
വാർമുടി മാടിവിടുർത്തുകൊണ്ടുകയായ്

കാർമുകിൽച്ചാർത്തിലാ മിന്നൽപോലെ,
 ബാലഗാപാലകദർശനലോലയായ്
 ലാലസിക്കുന്നൊരാ വേളയിങ്കൽ
 വേണഗാനഭ്രമമേകി; നിന്നെ സ്വയം
 നാണിപ്പിച്ചത്ര മധുരമായി,
 ആ മരക്കൊമ്പിലിരുന്നനു പാടിയോ-
 രോമൽക്കയിലിനെയോർമ്മയുണ്ടോ?
 വൃന്ദാവനത്തിൽ ഞാനേറെനാൾകൂടിയി-
 ട്റിനാക്കയിലിന്റെ പാട്ടു കേട്ടു.

രാധ:

ഇക്കളിവാക്കിനാൽ കല്ലെറിഞ്ഞെന്നെ നീ
 ദുഃഖിപ്പിച്ചാൽ നിനക്കെന്തുകിട്ടും?
 അന്നത്തെപ്പുകയിൽ തന്നെയൊന്നെത്തിയ-
 തിന്നുമെന്നെങ്ങനെ നീയറിഞ്ഞു?

മാലിനി:

നീറുന്ന മാനസം മാറിയിട്ടില്ലൊന്നും
 നീമാത്രം, നീമാത്രം മാറിപ്പോയി.
 മന്ദഹസിപ്പതൂങ്ങിനും വസന്തത്തിൽ
 വൃന്ദാവനത്തിലെക്കുണ്ടുകങ്ങൾ.
 അന്നത്തെയാക്കളി തന്നെയൊന്നമട്ടു
 വർണ്ണിപ്പതിന്നമക്കോകിലങ്ങൾ.
 വല്ലകി മീട്ടിടുന്നുണ്ടിന്നും കാളിന്ദി
 സല്ലീലം കല്ലോലമാലകളാൽ.
 അന്തരമേശാതണത്തിടുന്നുണ്ടിന്നും-
 മന്നത്തെച്ചന്ദ്രനും ചന്ദ്രികയും.
 പണ്ടത്തെത്തെമണിക്കാറ്റിനകൂടിയും
 കണ്ടിടുന്നില്ലൊരു ഭാവഭേദം.
 നീറുന്നു മന്ദനം മാറ്റമില്ലൊന്നിനും
 നീമാത്രം, നീമാത്രം മാറിപ്പോയി.

രാധ:

അന്നത്തെസ്സനങ്ങ,ഉന്നത്തെഗ്ഗാനങ്ങ-
 ഉന്നത്തെ തെന്നലിൻ സ്പന്ദനങ്ങൾ
 അന്നത്തെച്ചന്ദ്രികാചർച്ചിതരാത്രിക-
 ഉന്നത്തെ മന്നിന്റെ മഞ്ജിമകൾ
 എല്ലാം കഴിഞ്ഞു- നശിച്ച സമസ്തവു-
 മില്ലവ വീണ്ടും വരില്ല തോഴി.
 പാടുന്നതുണ്ടാകാമിന്നം കയിലുക-
 ഈടുന്നതുണ്ടാകാം പൂവല്ലികൾ.
 മന്ദസ്തിതംപെയ്യണഞ്ഞിടാം പൂക്കളും
 ചന്ദ്രനം സുന്ദരചന്ദ്രികയും.
 എങ്കിലുമന്നത്തെയവില്ലതൊന്നുമേ
 ശങ്കവേണ്ടിനില്ലതൊന്നുപോലും.

മാലിനി:

മായികമോഹങ്ങൾ കെട്ടിപ്പടുത്ത നിൻ
 മാലാണ്ടജീവിതമിപ്രകാരം
 തൃക്തവിവിക്തമായ് മാറിടുമെന്നു
 ചിത്തത്തിലാരോർത്തിരുന്നു കഷ്ടം!
 ചിന്തിച്ചുനോക്കുകീ മന്നിൽ നിൻ ജീവിത-
 മെന്തു പരാജയമാണു രാധേ?

രാധ:

എന്തുണ്ടതിങ്കൽ പരാജയം?-തോഴി നീ-
 യെന്തു ചൊല്ലുന്നിതെൻ ജീവിതത്തിൽ
 എല്ലാം വിജയവും സൗഭാഗ്യപൂർത്തിയും
 ഹൃല്ലപ്രകാശവും മാത്രമല്ലേ?
 ആരുണ്ടു ലോകത്തിലെനിലും മീതെയൊ-
 രാനന്ദപൂർത്തിയനുഭവിപ്പോർ?
 മായികമോഹങ്ങൾ കെട്ടിപ്പടുത്തില്ല
 മാലിൽ ഞാനിന്നോളമാണ്ടുമില്ല.
 എന്താണു കാരണം പിന്നെ നീയീവിധം
 ചിന്തിക്കുവാനും പറയുവാനും?

മാലിനി:

കാളിന്ദീതീരത്തെക്കാനനകഞ്ജങ്ങൾ
 കാണുമ്പോളിന്നുമെൻ കൺ നിറയും.
 വൃന്ദാവനത്തിൽ കയ്യിൽ വന്നു പാടിയാ-
 ലന്നിമേഷ്വരതിലെന്നുള്ള പൊട്ടും.
 സ്വർഗ്ഗം രചിച്ചു ചിരിച്ചു നിൻ യൗവന-
 സ്വപ്നങ്ങളെല്ലാമിന്നെങ്ങു രാധേ?
 പൂവിന്റെ ജീവനായ്ക്കിടക്കിഴിഞ്ഞൊര-
 കാർവരിവണ്ടതിന്നെങ്ങു പോയി?
 നീരസപ്പെട്ടിടേണ്ടെന്നോടതോർത്തിന്നു
 നീറുന്നതില്ലല്ലീ നിൻ ഹൃദയം?

രാധ:

ഇല്ലില്ല തോഴീ, നീ തെറ്റിദ്ധരിപ്പതാ-
 ണില്ലൊരു ശോകവുമെന്തെന്നല്ലീ!
 നിത്യസ്മൃതിക്കു നിരപരവെയ്ക്കമാ-
 നിസ്തുലനിർവാണരംഗകങ്ങൾ
 മാമക പ്രാണനിലൊന്നായവയുടെ
 മായാത്ത മുദ്ര വിരിച്ചിരിപ്പൂ!
 ഞാനോമനിക്കയാണേകാന്തതയില-
 പ്രാണോത്സവാസ്പദശ്ശികളെ.
 ഹൃല്ലാഭ വർഷിച്ചവയെന്നിൽ നില്ലോള-
 മല്ലിലെന്നാത്മാവടിയുകില്ല.

മാലിനി:

അന്നതെയൊ വെറും ഗോപാലബാലക-
 നിന്നു ലോകേശ്വരൻ, സാർവ്വഭൗമൻ;
 ദ്വാരകയിങ്കൽ മണിമയഹർമ്മ്യത്തിൽ
 ചാരുവാം രത്നസിംഹാസനത്തിൽ
 തങ്കക്കിനാക്കൾ നിനക്കെന്നു നൽകിയ
 നിൻകളിത്തോഴിന്നില്ലസിപ്പു.
 അന്നു നീ ഗോപിക, വർഷങ്ങളേറെയാ-
 യിന്നും വെറുമൊരു ഗോപിക നീ.

നിത്യവും പൈക്കറന്നഷ്ടികഴിച്ചിടും
 നിസ്സാരയാണു നീയെന്നു മിന്നും.
 പോരുകിലിന്നു നിന്നച്ഛനുമില്ല നീ
 പാരികലേകയായ് കഷ്ടമായി!
 ഭാഗ്യവതികളാം ഭ്രമിണീദേവിയും
 ഭാമയും കൃഷ്ണന്റെ ഭാമിനിമാർ.
 ലോകൈകവന്ദ്യരാം രാജ്ഞിമാരിന്നവർ
 നീ കഷ്ടമീവിധം തൃപ്തയായി.
 വിസ്മയം, കൃഷ്ണന്റെ ജീവനായ് നിന്ന നീ
 വിസ്മയയാസ്തൃഷ്ടമീവിധത്തിൽ.
 വൃന്ദാവനം വീടുപോയതൊട്ടച്ചുതൻ
 വന്നിടുപോലുമില്ലിങ്ങു വീണ്ടും.
 മണ്ണിനാൽ നിർമ്മിച്ച വിഗ്രഹം വെച്ചു നീ
 യിന്നും ഭജിപ്പിതക്കേശവനെ!
 വേദനാപൂർണ്ണമായുള്ള നിൻ ജീവിതം
 ഹാ, ദയനീയമാണോർക്കിൽ രാധേ!

രാധ:
 മൃണയവിഗ്രഹമായതിലുണ്ടെന്റെ
 ചിന്തയൻ മാമകജീവനാഥൻ.
 മേവുന്നതില്ലായിരിക്കാമെൻ ചാരെയ-
 ദ്രേവന്റെ ഭൗതികഗാത്രപിണ്ഡം.
 ഇന്നതിന്നർഹരെൻ തോഴി നീ ചൊന്നപോൽ-
 തന്നെയദ്ധന്യകളായിരിക്കാം.
 ആ വിശുദ്ധാർദ്രമാം മാനസം നേടുവാ-
 നാവുകില്ലെന്നാലവർക്കുപോലും!
 ഇല്ലതിൽ സ്ഥാനമൊരാൾക്കുമീയേഴയാം
 വല്ലവപ്പെണ്ണൊഴിഞ്ഞിന്നലകിൽ.
 എല്ലാമൊതുങ്ങുമതിൻ വിസ്മൃതിയിൽ ഞാൻ
 വെള്ളിനക്ഷത്രമായ് മിന്നിനിൽപ്പു.
 നന്നായറിയാമെന്നിങ്ങു പിന്നെ ഞാൻ
 മിന്നയാസ്തിരുന്നതെന്തിനായി?
 പുപോൽ വിടർന്നൊരപ്പിഞ്ചുമനസ്സിലെ-

പൂതപ്രണയസുഗന്ധപൂരം,
 സ്വപ്നങ്ങൾകൊണ്ടു പൊതിഞ്ഞു മദ്യഘനം
 സ്വർഗ്ഗീയമാക്കിയ ദിവ്യഭാഗ്യം,
 വിസ്തരിക്കാവതോ, തോഴി, യതിന്മാരെ
 വിത്തമെനിക്കിനിയെതുവേണം?
 ധന്യരിൽ ധന്യ ഞാൻ കൈവന്നിട്ടില്ലോർക്കി-
 ലന്യർക്കോരാൾക്കുമിഭാഗധേയം!
 തെറ്റിദ്ധരിക്കായ്ക്ക, തോഴി, പരാജയം
 പറ്റിയിട്ടില്ലെന്റെ ജീവിതത്തിൽ.

മാലിനി:

ഇണ്ടലകന്നു വസന്തമഹോത്സവം
 കൊണ്ടാടുമായി ഗോപികമാർ
 പൊന്മലർച്ചടിയ വൃന്ദാവനികയിൽ
 മന്മഥപൂജയ്ക്കു കാലമായി.
 എത്രയോ വർഷമായ് നീയതിനൊന്നിനും-
 മെത്താതെ വീട്ടിൽത്തനിച്ചിരിപ്പൂ?
 കൈവിട്ടു പോയാരക്കൃഷ്ണനെച്ഛാനിച്ചു
 കൈവളർത്തുന്നു നീ താപഭാരം.
 ഉൾക്കളകം പുണ്ടനംഗപൂജാദികൾ-
 ക്കിക്കൊല്ലമെങ്കിലും പോകണം നീ.

രാധ:

കാമാർച്ചനയും വസന്തോത്സവങ്ങളു-
 മോമൽത്തരുണിമാർക്കുള്ളതല്ലേ?
 വൃദ്ധയല്ലല്ലി ഞാൻ തോഴി, യെനിക്കിനി
 പുഷ്പോത്സവാദിയിലെതു കാര്യം?

മാലിനി:

മംഗളദർശനേ, ചൊല്ലുന്നതെന്തു നീ
 മങ്ങിയിട്ടില്ല നിൻ യൗവനശ്രീ
 നിന്നിലും മീതെയായ് മറ്റൊരു സുന്ദരി
 മനിലൊരേടവുമില്ലയിനും.

കാമദേവാർച്ചനയ്ക്കെത്തുകിൽ സ്തബ്ധനായ്
കാമദേവൻ നിന്നെ നോക്കിനിൽക്കും
കൈവന്നിട്ടില്ല മറ്റാർക്കുമദ്ദേവന്റെ
കൈവല്യദമാം വരപ്രസാദം!

രാധ:

ചിന്തിതം യാതൊന്നും സാധിക്കാനില്ലെനി-
ക്കെന്തിനറിയാ വരപ്രസാദം?
മറ്റുള്ളവർക്കൊന്നു ലോക, മെനിക്കെന്റെ
ചെറുക്കുടിയിലിത്രമാത്രം പോരും.
ഞാനും നടത്തും വസന്തോത്സവം മമ
പ്രാണേശപാദാബ്ജപൂജകളാൽ.
ആ മുറ്റത്തപ്പത്തുനിൽക്കുമിലഞ്ഞിതൻ
ശ്യാമജ്ജ്വലയയിലാത്തമോദം
ആരചിച്ചിടുമൊരായിരം പൂക്കളാ-
ലാരമ്യമാമൊരു മണ്ഡപം ഞാൻ.
പ്രേമദീപ്തമാമെന്മനം പോലെയ-
ത്തുമലർമണ്ഡപം ലാലസിക്കും.
തന്മധ്യഭൂവിൽ ഞാനെന്മനോനാമന്റെ
മൃണയവിഗ്രഹം വിന്യസിക്കും.
അഞ്ജലിചെയ്യുമെൻ ചിന്തകൾപോലെയും
മഞ്ജുസുനങ്ങൾ ഞാൻ തൃപ്തത്തിൽ!
ചന്ദ്രികപെയ്യുമ്പോൾ വീർപ്പിട്ടു വീർപ്പിട്ടു
മന്ദസമീരനലഞ്ഞിടുമ്പോൾ,
വെള്ളിമേഘങ്ങളും, താരാഗണങ്ങളു-
മുള്ളുംകളിർത്തു ചിരിച്ചിടുമ്പോൾ,
ഏകാന്തരാത്രിയിലേകാന്തശാന്തിയിൽ
ലോകം മുഴുവനലിഞ്ഞിടുമ്പോൾ,
ദണ്ഡനമസ്കൃതി ചെയ്തു കിടക്കുമാ-
മണ്ണിലെൻനാമന്റെ മുന്നിലായ് ഞാൻ;
ഭക്തിവിവശയായസ്തുപ്രബോധയാ-
യപ്പൊഴുതേവം ശയിച്ചിടുമ്പോൾ,
ജന്മാന്തരങ്ങൾക്കുമപ്പുറം തൊട്ടെട്ടും

കർമ്മബന്ധത്തിന്റെ കാഹളംപോൽ;
 മൃണ്മയമാ വിഗ്രഹത്തിങ്കൽനിന്നൊരു
 നന്മുരളീരവമുരുട്ടവിടും.
 വിദ്യുതശക്തിയാലെന്നപോലായതു
 തട്ടിയുണർത്തുമെൻ ചേതനയെ.
 ആവേശപൂർവ്വമുയർന്നെഴുന്നേറ്റുടൻ
 ദേവന്റെ വിഗ്രഹത്തിനപ്പുറം
 എന്നെയുംകൂടി മറന്നു ഞാനങ്ങനെ
 മന്ദസ്തിതംചെയ്തു നൃത്തമാടും.
 ആ വിഗ്രഹത്തിന്റെ കൈകൾ പൊങ്ങും! കൃഷ്ണ-
 മീ വിശ്വകോടികളാകമാനം
 ഒന്നിച്ചു ചേർന്നൊരു ഗാനമാകും!- ഞങ്ങ-
 ളൊന്നിച്ചു കൈകോർത്തു നൃത്തമാടും.
 കല്യാണകൃഷ്ണനെൻ നാഥനല്ലാതെനി-
 ക്കില്ലർച്ചനയ്ക്കുന്യപുഷ്പബാണൻ!

മാലിനി:

വ്യാമോഹം, വ്യാമോഹം, സർവ്വവും വ്യാമോഹം
 ധീമയക്കീടുമപ്രേമദാഹം
 എന്തിനിയുമി സ്വപ്നങ്ങൾ?- നിന്മനം
 നൊന്തിടും - രാധേ, നീ പിന്മടങ്ങൂ!

രാധ:

മിത്ഥ്യകളാണോർക്കിൽ സർവ്വയാഥാർത്ഥ്യവും
 സ്വപ്നങ്ങൾ മാത്രമേ സത്യമുള്ളൂ.
 മത്സുഖസ്വപ്നങ്ങളുളിടത്തോളമൊ-
 രുത്സവം മറ്റൊന്നിടക്കെന്തവേണം?
 വഞ്ചിതയാകില്ലാരിക്കല്പം രാധയ-
 ചുഞ്ചലഭൗതിക ഭോഗങ്ങളാൽ.
 കാളിന്ദീതീരത്തിൽ കാർമുകിൽവർണ്ണന്റെ
 കാലടിപ്പാടുകൾ ചൂടിചൂടി.
 നിസ്തുലനിർവൃതി നേടുവാൻ സാധിച്ച-
 നിസ്സാരമാമോരോ മൺതരിയും

എന്തു സായുജ്യമിയന്നതാനോർക്കിൽപ്പി-
 നെൻ തോഴിയെൻ കഥയെന്തു ചൊല്ലാൻ?
 ആ നന്ദനനകാ മരക്കുവാ-
 നാനന്ദസാരമെൻ സാഹചര്യം.
 കാളിന്ദീതീരത്തിലാ മരച്ചോട്ടി, ലാ-
 നീലശിലാതലമനു നിത്യം!
 ആരചിച്ചാരചിച്ചാ ദേവനർപ്പിച്ചോ-
 രാരാഗദീപ്തമാം സ്വപ്നരംഗം
 നിർണ്ണയമേകവാനാവുകില്ലെന്നത്തെ-
 സ്വർണ്ണസിംഹാസനത്തിന്നുപോലും!
 അനേ ലയിച്ചിടുണ്ടെൻ ജീവരക്തത്തി-
 ലെന്നാത്മനാഥന്റെ വേണുഗാനം-
 ശുഷ്കിച്ച വല്ലികൾപോലുമടിച്ചി
 മൊട്ടിട്ടുപോകുമദ്ദിവ്യഗാനം,
 വിസ്മയമാമ്മട്ടഖിലത്തിനമാത്മ-
 വിസ്മൃതിയേകമാ വശ്യഗാനം.
 വാത്സരഗാനകലാകൽപവല്ലിയിൽ
 വാടാതെ മിന്നമക്കരസ്മൃതം!
 മാമകാത്മാവിനെ നർത്തനം ചെയ്യിപ്പു
 മാദകമാമതിൻ സൗരഭത്താൽ
 ധന്യ ഞാൻ, ധന്യ ഞാൻ എൻ പൂർവ്വപുണ്യത്താൽ
 കണ്ണനു ഞാനേവം കണ്മണിയായ്! ...
 പുഷ്പപ്രസന്നയായതി വന്നെത്തി, നീ-
 പുഷ്പങ്ങൾ പൂജയ്ക്കൊരുക്കു തോഴി!
 ഞാനിതാ വന്നുകഴിഞ്ഞു, യമുനയിൽ
 സ്നാനം കഴിഞ്ഞിട്ടരഞ്ഞൊടിയിൽ! ....
 (സന്ധ്യാദീപ്തിയിലൊരാടിക്കൊണ്ട്, രാധ കാളിന്ദീയിലേക്കു പോകുന്നു).

മാലിനി:
 (രാധ പോയ വഴിയേ കണ്ണുയച്ചുകൊണ്ട്, വ്യാകുലസ്വരത്തിൽ)
 വിണ്ണിലും ദുർല്ലഭമാകുമിസ്സൗഭഗം
 കണ്ണീരിൽ മുങ്ങുവാനാണു യോഗം!
 ആനായവംഗത്തിലെത്ര യുവാക്കളു-

ഞാനന്ദമൂർക്കൊണ്ടതാസ്വദിക്കാൻ!
 സമ്മതിക്കില്ലവളെന്തൊക്കെച്ചൊന്നാലും
 കർമ്മഗതിയാണിതാർ തടുക്കും?
 എങ്കിലുമാ മുഖം കാണുമ്പോൾ പൊട്ടുന്നി-
 തെൻ കരളയ്യോ, ഞാനെന്തുചെയ്യും?

രംഗം രണ്ട്

(രാധയുടെ മൺകുടിലിന്റെ അന്തർഭാഗം. ഇടുങ്ങിയതെങ്കിലും ശുചിത്വവും സ്വച്ഛതയുമുള്ള ഒരു പുജാമുറി - ഭിത്തിയോടടുപ്പിച്ച് മരംകൊണ്ടുണ്ടാക്കിയ ഒരു പീഠത്തിന്മേൽ, പുത്തുനിൽക്കുന്ന ഒരു കദംബവൃക്ഷത്തിന്റെ ചുവട്ടിൽ വെളുത്തു കൊഴുത്തു തലയുയർത്തിനിൽക്കുന്ന ഒരു പശുവിന്റെ സമീപം വലംകാൽ അൽപം വളച്ച് ഇടതു കാലിന്റെ മുമ്പാകത്തായി ചേർത്തുപിടിച്ചുകൊണ്ടു നിർവൃതിയിൽ ലയിച്ചുകൊണ്ടെന്നപോലെ നിലകൊള്ളുന്ന ശ്രീകൃഷ്ണന്റെ നിലകോമളമായ മൃണയവിഗഹം പ്രതിഷ്ഠിച്ചിരിക്കുന്നു. മാറിൽ വിവിധ വർണ്ണോജ്ജ്വലങ്ങളായ വനമാലകളും, അരയിൽ ആകർഷകമായ പീതാംബരവും നല്ലപോലെ തെളിഞ്ഞുകാണാമാറ്, ആ വിഗഹത്തിൽ ചായപ്പുകിട്ടുകൊണ്ടു സമർത്ഥമാംവിധം പ്രത്യക്ഷപ്പെടുത്തിയിട്ടുണ്ട്. വിഗഹത്തിനു മുമ്പിൽ ഏഴു തിരികൾ മിന്നിത്തിളങ്ങുന്ന മൂന്നു നിലവിളക്കുകൾ അൽപാൽപം അകലത്തായി സമുല്ല്സിക്കുന്നു. അവയുടെ മുമ്പിലായി വിവിധ പുഷ്പങ്ങൾ നിറച്ചിട്ടുള്ള തളികകളും പുജാപാത്രങ്ങളും ഉത്തമഫലാദി നിവേദ്യങ്ങളും സ്വപ്നാത്മകവും ഭക്ത്യന്തേജകവുമായ ഒരന്തരീക്ഷത്തെ, അകൃത്രിമമായി സൃഷ്ടിച്ചുകൊണ്ട് നേർത്തുനേർത്ത ഒരു സുഗന്ധധൂപം മുറിയിലെങ്ങും വ്യാപിക്കുന്നു. രാധ പുഷ്പാർച്ചന ചെയ്യുകൊണ്ട് വിഗഹത്തിനുമുമ്പിൽ വലതുഭാഗത്ത് ഭക്തിപരവശയായി സ്ഥിതിചെയ്യുന്നു.)

ജയ ജയ ജയ ജയ, ഗാപാലാ
 ജയ ജയ ഗളധൃതവനമാലാ
 ജയ ജയ കണ്ഡാമണ്ഡിത കർണ്ണ
 ജയ ജയ ജലധരവരവർണ്ണ
 ജയ ജയ മാധവ മധുമന്ദനാ
 ജയ ജയ പരിണത വിധുവദനാ
 ജയ ജയ ഗാകലശ്രുസേദനാ
 ജയ ജയ ഗാപീജനമദനാ
 ജയ ജയ ജയ ജയ, ഭുവനേശാ

ജയ ജയ മാമകഹൃദയേശാ
 ജയ ജയ കേശവ നരകാരേ
 ജയ ജയ കേവലകൃഷ്ണഹരേ.
 പാലയ പാലയ പാലയ മാം
 പാവനമൂർത്തേ പാലയ മാം
 ജനിമൃതിനാശന പാലയ മാം
 ജനശതപൂജിത പാലയ മാം
 ജയ ജയ ജയ ജയ ഭുവനേശാ
 ജയ ജയ മാമക ഹൃദയേശാ! ....

ഇത്തളികയിലുല്ലസിക്കുമി-
 കൊച്ചു ചെമ്പനേർപ്പുവുകൾ
 അത്യനഘമാം മൽപ്രണയത്തിൻ
 സ്തിഷുകോമളമുദ്രകൾ
 തത്തിടുന്നുണ്ടവയിലെൻ ചിത്ത-
 ശുദ്ധിപോൽ നേർത്ത സൗരഭം.
 ഞാനിതഞ്ജലിചെയ്തിടയെ-
 ചേണണിച്ചേവടികളിൽ!

(ആ തളികയിലെ പനിനീർപ്പുഷ്പങ്ങൾ ഓരോന്നായെടുത്ത് ആ പാദങ്ങളിൽ അർപ്പിക്കുന്നു. അനന്തരം മറ്റൊരു തളികയെടുത്തിട്ട്)

എന്നകക്കാമ്പിൽ തുളുമ്പിട്ടും ഭക്തിതൻ
 ചിഹ്നങ്ങളാണിക്കളിർമുല്ലമൊടുകൾ.
 ചിന്മയാ, നിന്മയ് പുണർന്നിടട്ടായതിൻ
 വെണ്മയും, ശ്രീയും, വിനീതസുഗന്ധവും!
 സന്തതം താവകധ്യാനത്തിലത്യന്ത-
 സസ്യതമാണെന്റെ സംഗ്രഹജീവിതം.
 അച്ഛുമാമായതിൻ ഭക്ത്യങ്കുരങ്ങളി-
 നർച്ചിച്ചിടട്ടാശ്ശിരസ്സിലവയെ ഞാൻ!

(ഭക്തിപാരവശ്യത്തോടെ വിഗഹത്തിന്റെ ശിരസ്സിൽ ഒരഭിഷേകമെന്നോണം ആ മുല്ലമൊടുകൾ ചൊരിയുന്നു. മറ്റൊരു തളികയിൽനിന്നു വിവിധ പുഷ്പങ്ങൾ ഇണക്കിക്കൊരുത്തിട്ടുള്ള ആകർഷകമായ ഒരു പുഷ്പമാലയും എടുത്തിട്ട്)

ഞാനാണിപ്പുമാല ചേർന്നിടുണ്ടെന്നതിൽ
 സ്മനങ്ങളേറെപ്പലതരങ്ങൾ.
 ചെമ്പനീർപ്പുക്കളെൻ പ്രേമവും മുല്ലതൻ

വെൺപൂക്കളെന്നിലെഴേതിവായ്തും
 ദ്രോതിപ്പിക്കുമൊഴിപ്പത്തമെന്നാശതൻ
 പ്രാതിനിധ്യം വഹിച്ചുല്ലസിപ്പു.
 തേജോമയങ്ങളെൻ സ്വപ്നങ്ങൾപോലിതിൽ
 രാജിപ്പു, ചേണറ്റ രാജമല്ലി.

കങ്കേളിപ്പൂക്കളെൻ ചിത്തം രചിക്കുമ-
 സ്സങ്കൽപചിത്രങ്ങളാവഹിപ്പു.
 മന്ദാരപുഷ്പങ്ങളെൻ ത്യാഗബുദ്ധിതൻ
 സന്ദേശവാഹകരാണിതികൽ!

അൽപം വിവർണ്ണമായ് മുഖപ്രശനമാ-
 യുൽപ്പലമൊന്നുണ്ടിവയ്ക്കിടയിൽ ....
 എന്താണതെന്നു പറയുകയില്ല ഞാ-
 നെന്തും ഭഗവാനറിയാമല്ലോ!

ഞാനണിയിക്കട്ടെ ഞാനാകും മാലയെൻ
 പ്രാണാധിനാഥാ നിൻ മാർത്തടത്തിൽ!
 അപ്പൊഴോർക്കും ഭവാൻ നൃനമപ്പണ്ടത്തെ
 മുഖവുനാവനരംഗമെല്ലാം! ...

(ഒരു തളികയിൽ കർപ്പൂരവും കത്തിച്ച് ആദ്യത്തെ സ്തുതിഗാനം പാടിക്കൊണ്ടു
 വിഗഹത്തെ ആവഹിച്ചു പ്രദക്ഷിണംവയ്ക്കുകയും അനന്തരം കർപ്പൂരനാളങ്ങളുടെ
 മീതെ മൂന്നുപ്രാവശ്യം കൈത്തലങ്ങൾ കാണിച്ച് അവയെ മുഖത്തോടു ചേർത്തു
 പിടിക്കുകയും ചെയ്തിട്ട് വിഗഹത്തിനുമുമ്പിൽ സാഷ്ടാംഗം നമസ്കരിക്കുന്നു.)

(അണിയറയിൽ ഒരു നേരിയ ഓടക്കുഴൽ വിളി. അതിനെത്തുടർന്ന്)

മരിപ്പോളമാ രംഗമൊന്നുപോലും
 മറക്കുവാൻ കഴിയുമോ നമുക്കു രാധേ!
 മറക്കുവാൻ കഴിയില്ല മരണിട്ടില്ല
 മറക്കില്ല മാധവനവയിലൊന്നും!

(രാധ പിടഞ്ഞെഴുന്നേറ്റ് അവാച്യമായ ഒരു വികാരവിക്ഷോഭത്തോടെ ചുറ്റും
 നോക്കുന്നു. തോഴി പ്രവേശിച്ച് സ്തബ്ധയായി നിലകൊള്ളുന്നു.)

എങ്ങുപോയെങ്ങുപോയ് തോഴി- നാഥൻ
 ഇങ്ങിതാ ഞാനേകയായി.

മഞ്ജുപീതാംബരധാരി- മുഗ്ധ
 വൃന്ദാവനാന്തവിഹാരി.
 ഗാപികാവസ്ത്യാപഹാരി-സർവ്വ-

ഗാപാലകൻ കൈടഭാരി
 സ്തുസ്വരൂപകൻ ശൗരി-നിത്യ-
 സച്ചിന്ദയൻ മധുവൈരി.
 വേണുഗാപാലൻ മുക്തൻ-മമ
 പ്രാണേശ്വരൻ സദാനന്ദൻ.
 എങ്ങുപോയെങ്ങുപോയ് തോഴി- നാഥൻ
 ഇങ്ങിതാ ഞാനേകയായി.
 (തേങ്ങിക്കരയുന്നു.)

മാലിനി:
 അഴകിയനശ്രുപൊഴിപ്പതെന്താ-
 ണയി രാധേ, ഹാ നിനക്കെന്തുപറ്റി?
 പറയുകെന്തിന്നിപ്പരിഭ്രമങ്ങൾ
 പഴുതേ നീ പിച്ഛ പുലമ്പിയാലോ!

രാധ:
 അല്ലല്ല തോഴി ഞാൻ കേട്ടു-ഞാനാ-
 പുല്ലാങ്കുഴലിളി കേട്ടു.
 ജീവനതു കേട്ടുണർന്നു-പക്ഷെ,
 ദേഹം തളർന്നു കിടന്നു.
 ആ വേണുഗാനം വഴിഞ്ഞു-അതി-
 ലീ വിശ്വമൊട്ടുക്കലിഞ്ഞു.
 വീർപ്പിടുഗാളങ്ങൾ വന്നു-അതിൽ
 നീർപ്പോളപോൽത്തത്തിനിന്നു.
 ജന്മാന്തരങ്ങൾ ഞാൻ കണ്ടു-അതി-
 ലെന്മനം നിർവൃതിക്കൊണ്ടു.
 എനിലെൻ നാഥൻ കനിഞ്ഞു-മോദാ-
 ലെന്നരികത്തിന്നണഞ്ഞു.
 എന്നാത്മരാഗാഭ ചിന്നം-ദിവ്യ-
 വൃന്ദാവനരംഗമൊന്നും
 വിസ്മരിക്കില്ലെന്നലിഞ്ഞു-നാഥൻ
 സന്ധിതം വന്നു പറഞ്ഞു.
 സ്വർഗ്ഗമതെങ്ങോട്ടുപോയി-അയ്യോ!

സ്വപ്നസമാനമായി!
എങ്ങന്റെ നായകൻ തോഴീ-കഷ്ട-
മെന്നെത്തനിച്ചിട്ടു പോയി!

മാലിനി:
ഉന്മാദം! ഉന്മാദം! പ്രേമാഗ്നി കത്തിട്ടു-
മുന്മാദമാണിതിന്നെന്തു ചൊല്ലാൻ! ....

രംഗം മൂന്ന്

(ദ്വാരകയിൽ ശ്രീകൃഷ്ണന്റെ രാജധാനിയിൽ അന്തഃപുരോപാന്തത്തിലുള്ള അഭിരാമമായ ഒരാമമണ്ഡലം. വസന്തകാലം നിബിഢമായി നിൽക്കുന്ന വൃക്ഷങ്ങളും വല്ലികളും അടിച്ചിട്ടു പൂവണിഞ്ഞിട്ടുണ്ട്. ചന്ദ്രികാചർച്ചിതമായ രാത്രി. നിലാവു നിഴലും ഇടകലർണ്ണ വായുവിൽ ആവേശജനകമായ പരിമളം തുളുമ്പി, പ്രശാന്തസുന്ദരവും വികാരോദ്ദീപകവുമായ ഒരന്തരീക്ഷം- അങ്ങകലെ കാണുന്ന വനാച്ഛാദിതമായ ശൈലപംക്തിക്കിടയിൽക്കൂടി വെള്ളിമേഘങ്ങൾ അലഞ്ഞുനടക്കുന്ന നീലനിർമ്മലമായ ആകാശം നക്ഷത്രദീപ്തമായി നയനമനോഹരമായി പ്രത്യക്ഷപ്പെടുന്നു.

ആരാമമധ്യത്തിലുള്ള ലീലാസരസ്സിൽ കളഹംസങ്ങൾ മദനപാരവശ്യത്തോടെ ക്രീഡിച്ചുകൊണ്ട് വിഹരിക്കുന്നു. അതിന്റെ തടത്തിൽ കുറുമൊഴിമുല്ലകൾ പറന്നുപിടിച്ചു പൂവുതിർന്നു പാവാടവിരിച്ചിട്ടുള്ള ഒരു ശിലാതളിമം. ശ്രീകൃഷ്ണൻ അതിന്മേൽ കൊടുംകൈകളിൽ കൈത്തലത്താൽ ശിരസ്സും താങ്ങിക്കൊണ്ട് ഒരുവശംവെച്ചു ചരിഞ്ഞുകിടക്കുന്നു. സുന്ദേരവദനനാണെങ്കിലും എന്തുകൊണ്ടാണാവോ അദ്ദേഹം തെല്ലൊരു ചിന്താമഗ്നനായിട്ടാണു പ്രത്യക്ഷപ്പെടുന്നത്. അരികിലായി, പച്ചത്തളിരൊത്ത മൃദലമോഹനമായ ഒരു പട്ടു ദാവണിയണിഞ്ഞ്, സർവ്വാഭരണവിഭൂഷിതഗാത്രിയായി, പുഷ്പാലംകൃതവേണിയായി, മധ്യലസയായ രുചിണി, അദ്ദേഹത്തിന്റെ കൈവിരലുകളെ മെല്ലെ മെല്ലെ തിരപ്പിടിച്ചുകൊണ്ട് സ്വപ്നാത്മകമായ ഒരന്തരീക്ഷത്തിലെനതുപോലെ അങ്ങനെ ലീലാലോലുപയായി സ്ഥിതിചെയ്യുന്നു.)

ശ്രീകൃഷ്ണൻ:
കണ്മണി, കശ്മാമീ വസന്തോത്സവം
വർണ്ണിച്ചു നീയൊരു പാട്ടുപാട്ടു.

പുഷ്പസമൃദ്ധിയിതെൻചുറ്റും കാണുമ്പോൾ
പുഷ്പിച്ചുപോകുന്നിതെന്നസ്സം.
ഒന്നു നീ പാടു, ഞാൻ കേൾക്കട്ടെ തെല്ലിട-
യെന്നിൽനിന്നും ഞാനകന്നിടട്ടെ! ...

രുമിണി:
വേണുഗാപാലനന്യസംഗീതം
വേണമെന്നോ സുഖിക്കുവാൻ?
മുക്തഗർഭമാം സാഗരത്തിനോ
മുത്തമാലയിൽ വിഭ്രമം? ...

ശ്രീകൃഷ്ണൻ:
പാടിസ്സുഖിക്കലുമന്യർ മധുരമായ്
പാടുന്ന കേട്ടു സുഖിക്കലും വേറെയാം!

രുമിണി:
ഇന്നാ മൊഴികളിൽ വ്യംഗ്യമായ്സിദ്ധിപ്പ-
തന്യരിലൊന്നാണെന്നല്ലി ഞാനും?
എന്തിനു പിന്നെ ഞാൻ പാടണം, പാടുവാൻ
സ്വന്തം പ്രിയപ്പെട്ടോർ വേറെയില്ലേ?

ശ്രീകൃഷ്ണൻ:
പാഴിൽ പരിഭവമെന്തിന്നു രുമിണി
പാടുകിന്നെൻ പ്രാണസർവ്വസ്വമല്ലി നീ?
ഭ്രവിലെൻ ജീവനും ജീവനായ് നിൽക്കുമെൻ
ദേവി നിൻപ്രേമം തികച്ചുമറിവു ഞാൻ!
നിന്മനസ്സാകുമാ വെൺതാമരപ്പൂവിൽ-
നിന്നുത്തടവിക്കും നിരൂഢപരിമളം,
പ്രജ്ഞയെപ്പാടേ ലഹരിപിടിപ്പിച്ചൊ-
രജ്ഞാതനിർവൃതി നിത്യമേകുന്നു മേ!
ആശ്രയിക്കട്ടെ ചെന്നാത്മഹർഷത്തെ ഞാ-
നാത്തഹർഷം പ്രിയേ, പാടിടുകൊന്നു നീ!

രുമിണി:

(മധുരസ്വരത്തിൽ പാടുന്നു.)

പല്ലവി

കളലളിതം കവനമയം

കളിമലർവനമിതു കമനീയം!

അനുപല്ലവി

അനുപമസുഷമകളണിയിട്ടിട്ടലർച്ചൂടി

മനവും ഹാ, നയനവും കവരുന്നീ മലർവാടി!

ചരണങ്ങൾ

മദകളമഞ്ജുമാരാളവിനോദ-

വിഹാരതരംഗിതകുഞ്ജിനികൾ

മദഭരിതാസിതമധുകരനികര-

നിഷേവിതമടുമലർമഞ്ജരികൾ!

(കളലളിതം ...)

ചന്ദനശീതളസുലളിതചന്ദ്രിക-

ചിന്നിയ ശിശിരനിശീഥിനികൾ

ചഞ്ചലരജതവലാഹകലാപക-

വലയിതതാരവരൂഥിനികൾ!

(കളലളിതം ...)

മന്ദമദാകലമലയവനാനില-

മർമ്മരതരളിതതരുനികൾ

മംഗളമയമധുമാസമഹോത്സവ-

മരുളന്നലകിന്ദ നിർവൃതികൾ! ...

(കളലളിതം ...)

(ഗാനത്തിൽ മുഴുകിയിരിക്കുന്നെങ്കിലും ശ്രീകൃഷ്ണന്റെ ഹൃദയം മറ്റൊരിടയോ

ചുറ്റിപ്പറക്കുന്നതുപോലെ കാണപ്പെടുന്നു.)

ശ്രീകൃഷ്ണൻ:

മംഗളാപാംഗി, നിൻ ഗാനത്തിലൂടെയർ-
ന്നെങ്ങോ പറക്കുന്നിതെൻ ഹൃദയം!

രുമിണി:

പ്രേമാനുഭൂതികൾ കാഴ്ചവെയ്ക്കും
ഭാമതൻ പാർശ്വത്തിലായിരിക്കും!

ശ്രീകൃഷ്ണൻ:

എന്തിനാണി മുളളവാക്കുകൾ പിന്നെയും?
ചിന്തിച്ചുപോലുമില്ലാതെ ഞാൻ
കണ്ണഞ്ചിമിമിച്ച്കൊണ്ടി നീയങ്ങനെ
വർണ്ണിച്ചുവർണ്ണിച്ചു പാടിയപ്പോൾ,
നിസ്തുലമെങ്കിലും മർത്ത്യവിനിർമ്മിത-
കൃത്രിമമാകുമിത്തോപ്പിൽനിന്നും
കുന്നും മലകളും, കാടും പുഴകളും-
മൊന്നിച്ചുനാരതമുല്ലസിടും,
ആ വിദൂരസ്ഥലമെൻ ജന്മഭൂമിലേ-
ക്കാവേശപൂർവ്വം പറന്നു ചിത്തം!
ഈ വസന്തത്തിലിന്നു വനഭൂമിതൻ
ലാവണ്യപൂർത്തിയെന്നായിരിക്കും!
എത്രകൊതിപ്പു ഞാ, നെത്ര കൊതിപ്പു ഞാ-
നദിക്കിൽ വീണ്ടും പറന്നുചെല്ലാൻ!

രുമിണി:

കാലിമേച്ചഷ്ടികഴിച്ചുളളും
കാടന്മാർ വാഴ്ത്താണപ്രദേശം
വിദ്യയില്ലാത്തസംസ്കാരമില്ല
വിത്തവിഖ്യാതികളൊന്നുമില്ല.
ഇന്നും പരിഷ്കാരശ്ശിയൊന്നും
ചെന്നുചേരാത്തതാണപ്രദേശം!
എന്തുണ്ടവിടെസുഖാസ്വദമാ-
യെന്തുണ്ടവിടെസുമാസ്വദിക്കാൻ?

ഇമ്പം വളർക്കുമാറത്രമാത്രം
 സമ്പത്സമൃദ്ധമാണീ നഗരം!
 അങ്ങയോ ലോകൈകചക്രവർത്തി
 മംഗലസൗഭാഗ്യശൃംഗവർത്തി!
 വിശ്വാഭിനന്ദനാലംബമൂർത്തി
 വിസ്തൃയാർഹം ഭവൽപുണ്യപൂർത്തി!
 രാജൽപ്രതാപസമൃദ്ധി വന്നീ
 രാത്തഅഹർമ്മൃത്തിൽ ത്രസിച്ച്നിൽക്കേ,
 ആ വെറും കാട്ടുപുറത്തു ചെന്നെൻ
 ജീവേശ്വരനിനിയെന്തു വേണം?

ശ്രീകൃഷ്ണൻ:

കാടനാ, ഞെങ്കിലീ ഞാനും, മെന്നോമനേ
 കാലികൾ മേച്ചു നടന്നവൻ ഞാൻ!
 പാരിങ്കൽപ്പെക്കുന്നഷ്ടികഴിക്കുമ-
 പ്സാവങ്ങളൊത്തു വളർന്നവൻ ഞാൻ!
 അമ്മട്ടിൽപ്പെക്കുകൊരിയൊരമ്മത-
 നമ്മിത്തപ്പാലാണെൻ ജീവരക്തം!
 ഇന്നലെക്കിട്ടിയതാണെനിക്കിക്കാണം
 സ്വർണ്ണസിംഹാസനധാടിയെല്ലാം!
 വന്നവഴിക്കവ പോകട്ടെ പോണെങ്കിൽ
 പൊന്നിൻപൊലിമയിതാർക്കവേണം!
 ഒന്നോർത്താലിനത്തെച്ചുകോലിനേക്കാള-
 മനത്തെക്കാലിക്കോലാണു ഭേദം!
 ഈ ലസത്സൗധത്തിലല്ലെനിക്കങ്ങളേളാ-
 രോലക്കടിലിലാണെന്റെ നാകം ...
 കാടന്മാർ, കണ്മണി, കാലിമേച്ചീട്ടുമ-
 ക്കാടന്മാ, രെന്നാത്മസോദരന്മാർ.
 ഉണ്ടവർക്കാവെറും കാടന്മാർക്കോമനേ,
 ചെണ്ടുപോൽ ചേണുറ്റ ശുദ്ധചിത്തം
 സംഗീതസംഹൃല്ലമാകുമൊരാത്മാവു-
 ണ്ടങ്ങളും തിര്യക്കുകൾക്കുപോലും,
 കഷ്ടമാണിങ്ങോ സജീവങ്ങളിങ്ങേഴും

സൃഷ്ടികൾകൂടിയും കൃത്രിമങ്ങൾ.
 നിർവ്വഹകാരങ്ങൾ, നിശ്ശേഷങ്ങൾ, മുകങ്ങൾ
 സർവ്വവും, സർവ്വവും പാഴ്ജ്വലങ്ങൾ.
 എല്ലാം നിഴലുകൾ, പൊള്ളകൾ, പോതുകൾ
 ഇല്ലിവയ്ക്കുന്നിനും സ്വന്തങ്ങൾ.
 ഉത്തുംഗരമ്യമണിമയഹർമ്മ്യങ്ങൾ-
 ഭൂദ്യാനവീഥികളുത്സവങ്ങൾ
 ഉജ്ജ്വലവിദ്യുല്ലതാംഗികളൊത്തൊഴു-
 നത്തേജകങ്ങളും നർത്തനങ്ങൾ
 യന്ത്രസംജാതസങ്കീർണ്ണസംഗീതങ്ങൾ
 സന്തതം മേളിക്കും സങ്കേതങ്ങൾ
 ചാമീകരോജ്ജ്വലമാതപത്രം തഴ
 ചാമരം,ചാരുവാമാലവട്ടം
 കൊട്ടുംകഴൽവിളി കോലാഹലങ്ങളും
 പൊട്ടും വെടികൾ,കുരവകളും
 ആനകളുഗ്ദ്ധങ്ങൾ,തേരുകൾ,ളാളുക-
 ളാഡംബരങ്ങളുകമ്പടികൾ
 എന്തെല്ലാമുണ്ടെന്നിങ്ങൊന്നൊന്നില്ലാത്ത-
 തെന്തിന്മീതെ മറ്റൊരു വേണം?
 പൊള്ളകൾ,പൊള്ളകൾ,സർവ്വവും പൊള്ളകൾ
 പൊള്ളകയാണെന്നിങ്ങുള്ളു, ദേവി!
 കാലമൊന്നുതിയാലൊക്കെതകരമീ
 ലോലനീർപ്പോളകളെത്രനേരം

രംഗം നാല്

(അന്തഃപുരത്തിന്റെ മറ്റൊരുഭാഗം. സത്യഭാമയുടെ മണിമേടയിലെ ദീപപ്രഭാപരി
 പൂരിതമായ ഒരു മുറി. ഭാമ ഒരു പര്യങ്കത്തിൽ, പൂമെത്തയിൽ ചിന്താവിഷ്ടയായി
 കൈത്തലത്താൽ ശിരസ്സും താങ്ങിക്കൊണ്ടിരിക്കുന്നു. നേത്രങ്ങൾ ജലാർദ്രങ്ങളാ
 ണ്. രണ്ടു തോഴിമാർ പരിചര്യലോലരായി, വെൺചാമരം വീശിക്കൊണ്ട് ഇരു
 പാർശ്വങ്ങളിലും നിൽക്കുന്നു. ശ്രീകൃഷ്ണൻ പ്രവേശിക്കുന്നു. ചേടിമാർ തൽക്ഷണം
 മുറിവിട്ടിറങ്ങിപ്പോകുന്നു. ശ്രീകൃഷ്ണൻ സത്യഭാമയുടെ സമീപം ചെന്നിരുന്ന്
 പ്രേമപൂർവ്വം തോളിൽ കൈവെച്ചുകൊണ്ട്)

ശ്രീകൃഷ്ണൻ:

ഉൽപ്പലോജ്ജ്വലങ്ങളീ നീലക്കണ്മനകളി-
ലിപ്പൊഴും തോർന്നിട്ടില്ല കണ്ണനീരെന്നോ ഭാമേ?
എന്തിനായനാരതം കണ്ണിതം വൃഥാ, നിന്നോ-
ടെന്തപരാധം ചെയ്തു ഹത ഞാൻ മനോനാഥേ!
കോപത്താലിരട്ടിച്ച ശോണിമ റ്റുത്തംചെയ്യും
കോമളാനനമിതൊന്നയർത്തു കാണട്ടെ ഞാൻ.

ഭാമ:

കരളരിയും കഥയാരറിയും
കരയുന്നതെന്തിനെന്നാണു ചോദ്യം.
ഒരുതെറ്റും ചെയ്തവോരല്ലാരുമാരും
ഒരു നേരം തോരില്ലിക്കണ്ണനീരും.
ചിരികൾ വിടരുന്ന ദിക്കിൽ മാത്രം
സ്ഥിരവാസം കൈക്കൊള്ളുമങ്ങയെ ഞാൻ
കരുതുന്നതില്ലല്ലോ തെല്ലുപോലും
കരയലിൻ ചാരെത്തട്ടത്തു നിർത്താൻ
സരസത താവി ത്രസിച്ചുനിൽക്കും
സമയം പാഴാവുകിൽ കഷ്ടമല്ലേ?
അനുഭൂതി മറ്റൊങ്ങോ കാത്തുനിൽപ്പു-
ണ്ടവിടേക്കു വേഗം തിരിച്ചുചെല്ലൂ.

ശ്രീകൃഷ്ണൻ:

അരുതേവം ഭാമേ പരിഭവം, നീയെ-
ന്നകളങ്കസ്നേഹമറിവിലേ?
സതി നിന്നെക്കാളും സരസതയാളും
സഖിയെന്നിക്കാരീയലകത്തിൽ?
വെറുതേ മറ്റൊന്നും കരുതല്ലേ, നീയെൻ
പരമാനന്ദത്തിന്നുറവല്ലേ?
വരികരിക്കിലാ മിഴിതുടയ്ക്കുകി-
പ്പരിഭവമിനി മതിയാക്കൂ!
(ഭാമയോടു ചേർന്നിരുന്ന് കണ്ണനീർ തുടച്ച് ആശ്വസിപ്പിക്കുന്നു.)

ഒന്നങ്ങു നോക്കുകത്തുവെള്ളിമോലങ്ങ-
ളൊന്നിച്ചു കൈകോർത്തു ചന്ദ്രന്റെ ചുറ്റുമായ്
മോടിയിലോരോ മദാലസസുത്തങ്ങ-
ളാടുന്നു, നിന്നു ചിരിക്കുന്നു താരകൾ.

ഭാമ:

അതുപോലെയാരു രംഗമൊന്നാസ്വദിച്ചിടുവാൻ
കൊതിതോന്നുന്നുണ്ടാകുമുള്ളിലിപ്പോൾ!

ശ്രീകൃഷ്ണൻ:

അക്കാഴ്ച കാണുമ്പോഴിപ്പൊഴും കഷ്ടമെ-
ന്നുൾക്കാമ്പു നീനിദ്രവിക്കയാണോമനേ!
അതുഭതോദ്ദീപ്തമസ്വപ്നലോകം വെടി-
ഞ്ഞെത്രകാതം വഴി പിന്നിട്ടു പോന്നു ഞാൻ!
ചന്ദനത്തെമണിഞ്ഞെന്നൽ തലോടുന്ന
ചന്ദ്രികചാർത്തുമിച്ചെത്രരജനികൾ
നീലനിഴലുകൾ വൃന്ദാവനതന്നിൽ
നീളേ നിവർത്തി വിരിച്ചല്ലസിക്കവേ,
വെള്ളിച്ചിലങ്കൾ ചാർത്തി യമുനയിൽ
ചെല്ലുത്തിരുകൾ മദിച്ചു പുളയ്ക്കുവേ;
മത്തടിച്ചാർത്തു മരാളമിഥുനങ്ങൾ
മത്സരിച്ചങ്ങതിൽ നീന്തിക്കളിക്കവേ;
നർത്തനലോലരായ് ഞാനും സഖികളു-
മൊത്തുകൂടീടുമാ രംഗമോർക്കുന്നു ഞാൻ!

തെന്നലിലൽപമിളകുമിലകളി-
ലൊന്നോടുലാവുമാ നീഹാരധാരയിൽ
പൂനിലാക്കാലു വീണോരോ മരത്തിലും
കാണാമൊരായിരം വെള്ളിയലുക്കുകൾ.
മുറ്റിത്തഴയ്ക്കും നിഴലുകൾ പൂത്തപോൽ
മുറ്റിപ്പറന്നിടും മിന്നാമിനുങ്ങുകൾ.
മാറാതെ നിർത്തിടും മെയ്യിൽ പുളകങ്ങൾ

മാദകമാമൊരു മാലതിസൗരഭം.
 പൊക്കത്തിൽ വൃക്ഷപ്പടർപ്പിൻപഴുതിലു-
 ടുൾക്കുതുകുംപുണ്ടു വെണ്മുകിൽച്ചാർത്തുകൾ
 തിക്കിത്തിരക്കിനിന്നെത്തിനോക്കും, ചില-
 തൊക്കായ്കയാൽ മുഖം വീർപ്പിച്ചൊഴിഞ്ഞുപോം!
 അൽപം വലങ്കാൽ മടക്കിയിടങ്കാലി-
 ലർപ്പിച്ചു തെല്ലെൻ ശിരസ്സുചാഞ്ഞങ്ങനെ
 നിന്നു ഞാനുതുമോടക്കഴൽ, ചുറ്റിലും
 നിന്നാടുമുജ്ജ്വലസ്വർണ്ണവർണ്ണാംഗികൾ
 താളവും മേളവുമൊത്തിണങ്ങിക്കൊഴു-
 പ്താളമാ രാസകലോത്സവവേളയിൽ
 ചുറ്റുകൾ താനേയഴിഞ്ഞു തരക്കളെ-
 വിട്ടുർന്നിറങ്ങി വന്നോരോ ലതികുകൾ
 ഓർക്കാതെ പെട്ടെന്നു മൊട്ടിട്ടു മുന്നിൽ നി-
 ന്നാത്ത കൗതൂഹലമാട്ടും ശിരസ്സുകൾ.
 പിന്നെച്ചലിക്കില്ലിലക, ഉനങ്ങാതെ
 നിന്നിടും തെന്ന, ലടങ്ങിടും വീചികൾ
 നിദ്രയിൽനിന്നുണർന്നേറ്റു ഞൊടിക്കുള്ളി-
 ലുദ്രസം പീലി വിട്ടുർത്തി പ്രസന്നരായ്
 താളത്തിനൊപ്പിച്ചു ചോടുവച്ചാടിടും
 താഴ്ന്നുകൊമ്പിൽ നിന്നോരോ മയിലുകൾ.
 നിൽക്കും കരയ്ക്കെത്തി വെള്ളക്കുഴുത്തുകൾ
 പൊക്കിപ്പിടിച്ചുള്ളഹംസരാശികൾ.
 എല്ലാം മരണന്റെ വേണുഗാനത്തിന്റെ
 കല്ലോലിനിയിലലിഞ്ഞലിഞ്ഞങ്ങനെ
 ഞാനൊഴുകിപ്പൊമൊരോർമ്മയുണ്ടാവുകി-
 ല്ലാനന്ദമാത്രമെന്നിക്കൊപ്പൊഴോമനേ!
 ആ രംഗ, മാ രംഗമിന്നുമോർക്കുവൊഴും
 കോരിത്തരിച്ചുപോകുന്നു മന്മാനസം ....
 എല്ലാം കഴിഞ്ഞു, തെറിച്ചുപോയെൻ കൊച്ചു-
 പുല്ലാങ്കുഴലിനു ചെങ്കോൽ പിടിപ്പു ഞാൻ
 കൃത്യബാഹുല്യം കലാസക്തിതൻ കണ്ണ-
 പൊത്തുന്നു, യന്ത്രമാസ്തിരുന്ന ഹന്ത ഞാൻ ...

ചൈത്രം വരുമ്പോൾ പറക്കുകയാണെന്റെ
ചിത്തമാ വൃന്ദാവനത്തിലേക്കിപ്പൊഴും...

ഭാമ:

ഇടയപ്പെണ്ണങ്ങളവരേക്കാണാഞ്ഞി-
ട്ടിടനെത്തങ്ങേയ്ക്കിനടയുന്നോ?
വിവിധ കൗമാരചപലകേളികൾ
വിവശതയങ്ങേയ്ക്കുളന്നോ?
പരിഭവിക്കല്ലേ പറയുമ്പോൾ, ലജ്ജാ-
കരമാണോർക്കി ലക്മയെല്ലാം!
നിഖിലലോകൈകപതിയാകും ഭവാൻ
നിലമറന്നേവം പറയല്ലേ!

ശ്രീകൃഷ്ണൻ:

നിലകൾ, കഷ്ടം നിലകളതൊക്കെയും
നിഴലുകൾ തൻ കഥകളാണോമനേ!
ഇതുവരേക്കത്രെ സിംഹാസനങ്ങൾതൻ
ഗതിവിഗതികൾ കണ്ടു മൽക്കണ്ണുകൾ
അതിനു തക്കതാം കൈയ്യക്കൊടേൽക്കുകി-
ലചലമല്ല ഹിമാലയം കൂടിയും.
സമതയിലാണു സൗഖ്യവും ശാന്തിയും
സഹജഭാവമാണാത്മോത്സവാസ്വഭം.
ഉയരൽ താഴ്ന്നു താങ്ങിനല്ലെങ്കിലെ-
ന്തുയരലാണതിന്നർത്ഥമെന്തുഴിയിൽ?
വലിയവർക്കു ഞാൻ വൈരിയാണെപ്പൊഴും-
മെളിയവർക്കുള്ളതാണെന്റെ ജീവിതം.
മണിമയോത്തുംഗഹർമ്മ്യശതവ്യത-
മഹിതമാണിന്നി ദ്വാരകയെങ്കിലും
ഇടയർ വാഴുന്നാരോലമേഞ്ഞുള്ളൊര-
ക്കടിലുകൾ ചൂടിനിൽക്കുന്ന ഗോകുലം
അകലെനിന്നെന്നെ മാടിവിളിക്കയാ-
ണകമലിഞ്ഞുപോമാർദ്രസ്മിതങ്ങളാൽ.
സുഖമിതാണെന്നു മൂളിക്കുവാൻ സദാ

നഗരമീർഷ്യയിൽ ശാഠ്യം പിടിക്കവേ,
 അമരസംതൃപ്തി നൽകിലും ഞാൻ, വെറു-
 മഗതിയെന്നൊഴിയുന്ന നാട്ടിൻപുറം!
 അവിടമൊക്കെ വിട്ടിങ്ങോട്ടു പോന്നതൊ-
 ട്വരമനതൻ തടവാളിയായി ഞാൻ
 അരുതെനിക്കു മറക്കാതൊരിക്കലും-
 മറിയുകെൻ ജീവനാണു വൃന്ദാവനം!

ഭാമ:

ഭംഗിവാക്കോതും യഥേഷ്ടമായെന്നല്ലാ-
 തങ്ങേയ്ക്കു ഞങ്ങളിൽ സ്നേഹമില്ല.
 ഞങ്ങളോ?-തെറ്റിപ്പോയല്ലല്ലോ ഞാൻ മാത്ര-
 മങ്ങേക്കെന്നോടൊട്ടും സ്നേഹമില്ല.
 ദേഹവും ജീവനുമങ്ങേയ്ക്കായർപ്പിച്ചു
 സ്നേഹത്തിൻ ദാസിയായ് ഞാനിരിക്കേ
 എന്നെ തൃണപ്രായം തട്ടിമാറ്റി ത്രസി-
 ച്ചങ്ങോ ക്കുതിപ്പു തവാന്തരംഗം.
 എന്നല്ലൊരായിരം ഭാഗ്യങ്ങളൊത്തൊരു-
 കന്യാമണിയായി ഞാൻ ജനിച്ചു.
 ഭാഗ്യാനുഭൂതികൾ തൻ മലർമെത്തയി-
 ലത്തലറിയാതെ ഞാൻ സുഖിച്ചു.
 ഓജസ്സും തേജസ്സും മൂർത്തിമത്താമൊരു
 രാജാധിരാജനെ ഞാൻ വരിച്ചു.
 പിന്നെയോ?- കണ്ണനീർ, കണ്ണനീരല്ലാതെ-
 യൊന്നെന്നിക്കൈയ്ക്കുണ്ടീന്നെന്റേയായി?
 ആരറിഞ്ഞിടുവാൻ നിശ്ശബ്ദഃഖമി-
 താരോടു ചൊല്ലി ഞാനാശ്വസിക്കും?

ശ്രീകൃഷ്ണൻ:

കഷ്ടം, മെന്തിനിക്കണ്ണനീരേവം
 വിട്ടൊഴിയുകൊന്നീ ദുഃഖഭാവം.
 എന്നെ നീ വൃഥാ തെറ്റിദ്ധരിപ്പു
 പിന്നെ ഞാൻ നിന്നോടൊത്തുകഴിപ്പു.

ഉൽക്കടപ്രേമസാന്ദ്രമാണെന്നാ-
 ലുദ്ധതമാണു നിന്മനമിന്നും.
 അഭ്യന്യയയാണാശങ്കകൾക്കു-
 ജ്ജ്വലഭവസ്ഥാനമെന്നു നീയോർക്കൂ.
 നിന്നഴലിനേകനിദാനം
 നിന്നിലാളുന്ന സ്വാർത്ഥതമാത്രം.
 വിശ്വഗാളസഹസ്രങ്ങളോളം
 വിസ്തൃതം മമ രാഗാർദ്രചിത്തം.
 മൊട്ടുസൂചിതൻ തുമ്പത്തുനിർത്തി-
 ക്കെട്ടുവാനുള്ള നിന്നതിമോഹം
 പടുന്തലിഴ പോകുന്നു പക്ഷേ,
 പൊട്ടുകയാണതാർക്കതിൽ കുറ്റം?
 ഉദ്യമം വ്യർത്ഥമാകെ നിൻ ഹൃത്തി-
 ലുജ്ജ്വലിക്കുന്നു മേൽക്കുമേൽ കോപം.
 ആയതിൻ പുകയാണു നിൻ ശോകം
 നീയതാകെക്കെടുത്തുക വേഗം.
 ദേഹചിന്ത വെറും വെറും മോഹം
 സ്നേഹലക്ഷ്യമോ പാവനത്യാഗം.
 ഒന്നു നോക്കുകെൻ നേരെ നീ ഭാമേ,
 നിന്നൊടൊന്നു ഞാൻ ചോദിച്ചിടട്ടെ.
 കൊന്നിടാതെ മനസ്സാക്ഷിതന്നെ-
 ച്ചൊന്നിടേണമെന്നോടു നീ സത്യം.
 എന്നെ വേട്ടതിൽ സന്തോഷമിന്നും
 നിന്നകക്കാമ്പിലുറുന്നതില്ലേ?

ഭാമ:
 അവിടുനെന്നൻ പ്രാണേശനായതോർത്താ-
 ലതിരറ്റതാണെന്റെ പൂർവപുണ്യം.

ശ്രീകൃഷ്ണൻ:
 അന്നു നീയുന്നതകൗതുകം പു-
 ണെടന്നെ വേട്ടീടുവാനെന്തു ബന്ധം?

ഭാമി:

അവിടത്തെ വേൾക്കാൻ കൊതിച്ചിടാത്ത
 യുവതിയേതുണ്ടിജ്ജഗത്രയത്തിൽ?
 സകലസൗഭാഗ്യസുഖസമേതൻ
 സരസിജാസ്ത്രോപമൻ സാർവ്വഭൗമൻ
 ഭുവനാന്തവിക്രമൻ ധർമ്മശീലൻ
 വിവിധവിജ്ഞാനവിഹാരലോലൻ
 സരസൻ, ദയാമയൻ, സ്നേഹസാന്ദ്രൻ
 സവിലാസൻ, കമുകലാരസികൻ
 അവികലപുണ്യമിയന്നിടാതാർ-
 ക്കവിടത്തെപ്പുതീപദം ലഭിക്കും?

ശ്രീകൃഷ്ണൻ:

വല്ലഭനായെന്നെ വേട്ടതിലൽപവു-
 മില്ല നിനക്കു നിരാശയെങ്കിൽ
 എന്തിനു പിന്നെയിത്താപവുമീർഷ്യയും
 ചിന്താഭാരവും പരിഭവവും?

പ്രസാധകർ

അല്ലിളക്തം

